

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

NOFEMERE 2008

MEPUTSO: 80

NAKO: 2 Diiri

Lephephe le, le na le matlakala a a seelago (6).

DITAELO:

1. Lephephe le, le arotšwe ka dikarolo tše THARO, e lego A, B le C.
Karolo ya A: Ditaodišo
Karolo ya B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele
Karolo ya C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana
2. Bala dipotšišo ka tlhokomelo gore o se hlalathe.
3. Araba potšišo e **TEE** fela karolong ye nngwe le ye nngwe.
4. Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano **GOBA** lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go **rulaganya le palobohlatse.**
5. Hlokomela morero le sebopego sa sengwalwa se sengwe le se sengwe go ya ka go fapana ga dinyakwa tša sona.
6. Dingwalwa ka moka di ngwalwe ka Sepedi.

KAROLO YA A

DITAODIŠO

POTŠIŠO 1

Kgetha e TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale mantšu a e ka bago a 200 - 250 ka yona.

HIV le AIDS ke mathata setšhabeng.

O ka bolela ka tše di latelago le ka go lebelela diswantšho tša ka tlase:

- E hlolwa ke eng
- E ka thibelwa bjang
- Dipalopalo.
- Mmušo o dirang go lwantšha bolwetši bjo?
- Re ka phela bjang le batho bao ban ago le HIV le AIDS?

4. O sa le mogwera wa ka.

2. Ke na le twatši ya HIV le AIDS.

3. Itšhireletše twatšing ye.

1. Ke tseba maemo a ka a HIV le AIDS.

(Soul City: 2008)

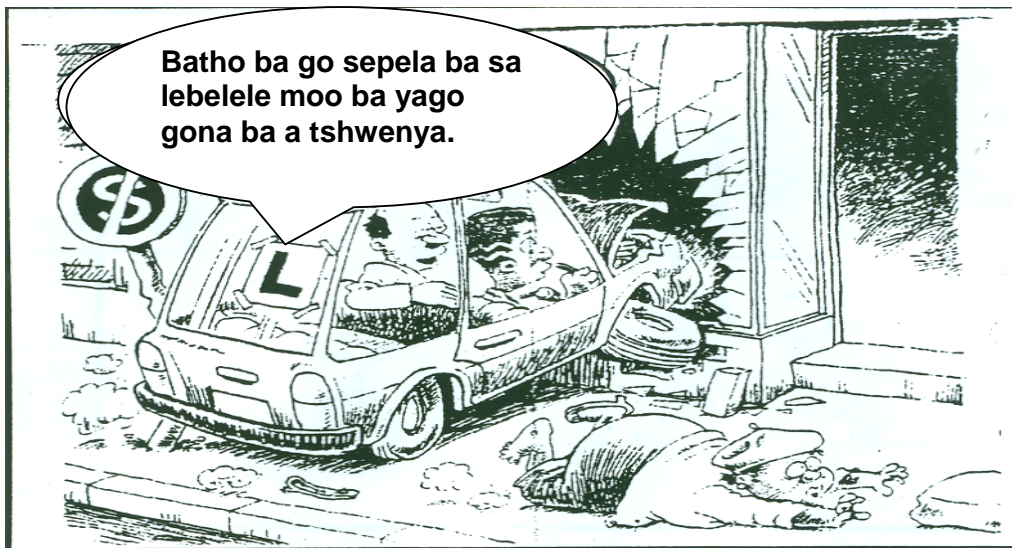
[40]

GOBA

1.2 Dikotsi mebileng.

O ka bolela ka tse di latelago:

- Di hlolwa ke eng?
- Di ka thibelwa bjang?
- Seswantšho sa ka tlase se ka go thuša go araba potšišo ye:

(Sowetan : 2008)

[40]

GOBA

1.3 Bophelo bja mekutwaneng ke tlaišego.

- Seswantšho sa ka tlase se ka go thuša go araba potšišo ye:

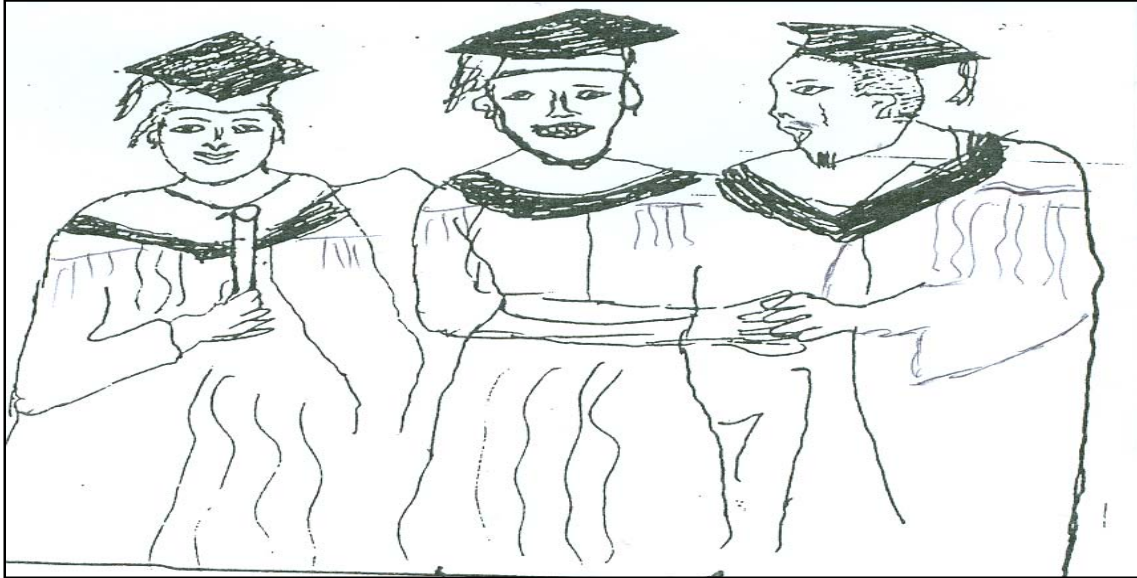
(Daily Sun:2008)

[40]

GOBA

1.4 Thuto ke sehlare sa bafsa.

- Seswantšho sa ka tlase se ka go thuša go araba potšišo ye:

[40]

GOBA

1.5 Go šoma ka maatla go na le moputso.

[40]

GOBA

1.6 Letšatši leo nka se le lebalego.

[40]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 40

KAROLO YA B

DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE

POTŠIŠO 2

Kgetha se TEE sa ditšweletšwa tše kopana tše di latelago gomme o ngwale mantšu a 80–100 ka sona.

2.1 O tseba sekolo kgole le gae ebile o dula moo. Mogwera wa gago o go kgopetše gore o ye go jela maikhutšo a dikolo ga gabo. Ngwalela motswadi wa gago **lengwalo** o mo kgopele tumelelo.

[20]

GOBA

- 2.2 O be o le gona ge sekebekwa se tšeela mogwera wa gago sellathekeng (selefone) sa gagwe. Bjale ngwala **pego** ya seo se diragetšego. [20]

GOBA

- 2.3 Go na le barutiši bao ba sa le swarego go swana ka diphapošing. Ngwalela hlogo ya sekolo **lengwalo** o laetše go se kgotsofale ga gago. [20]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 20

KAROLO YA C

DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA.

POTŠIŠO 3

Kgetha se TEE sa dingwalwana tše di latelago gomme o ngwale mantšu a 60–80, e le diteng fela, ka sona.

- 3.1 Thala **phoustara (postara)** yeo o ka rutago batho ka HIV le AIDS. Ngwala dintlha tše bohlokwa fela. [20]

GOBA

- 3.2 Mogwera wa gago o thopile sefoka sa mabelo (diatletiki), gomme ngwageng wo o tlogo o ya Amerika go yo emela naga ya Afrika Borwa. Mo romele **poskarata** ya go mo lakaletša/kganyogela mahlatse le mahlogonolo leetong leo. [20]

GOBA

- 3.3 Ngwalela bagwera ba gago **taletšo** ya go tla moletlong wa gago wa matswalo. O se le bale go ba tsebiša letšatši le nako ya moletlo. [20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20

PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80